

Передплата

на «РУСЛАНА» вноситься:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ доларя, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ доларя, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАНА

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дні
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудня.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в пасажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
напопередне застережене.

Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Яка для нас наука з австрійско-сербського спору?

(X) Австрійско-сербський спір, що гро-
зив кривавою війною, вже рішучо покінчив
ся, отже годить ся тепер вернути до певних
подробниць сего спору і висунути з них
певні послідовности, які можуть мати полі-
тично-педагогічне для нас значіння.

Загал австро-угорського населення (з ду-
же дрібними виїмками) і парламентарні ре-
презентації станули в австрійско-сербськ-
ім спорі по стороні австро-угорського прави-
тельства, бо впевнили ся, що прилука Бо-
сни й Герцоговини вийде лише в користь
тих країв, а також загально признавано,
що Сербія не має до них ніяких прав із ста-
новища законів і договорів междержавних.
Інша знов річ, що прилука була важким
ударом для Сербії, сего хліборобського краю,
котрий тим способом відділено на все від
моря і природних торговельних її плодів і
тим способом зробленої зовсім зависимого
від Австрії а при цьому розвіяно мрії про
злуку всіх Сербських держав.

Отже, коли б Сербія була такою
маленькою державою, яку, котре
стигла така доля, тим більше, що розбу-
джені в Сербії надії і ідеали були простою
іграшкою особливо в руках Росії, котра
роздувала воєнне одушевлене в сім краю.
Доходимо отже на основі сего найновішо-
го прикладу до того досвіду, що політика
не числиться ся з ніякими почуттями, що в
международних відносинах відграє ролю ли-
ше сила.

Однак ся сила проявляє ся не конче-
но в арматах і багнетах. Бувають тепер
уже такі обставини, в котрих висока куль-
тура якогось народу приневолює ворогів й
противників до уступок і згладности. Ба-
чимо н. пр., що Австрія інакше обходить
ся з Чехами, Поляками, Італійцями, як з
Русинами; Німеччина строгіше виступає
проти Поляків з Познанщині, як проти
Альзатців і Данців; Англія інакше править
в Ірландії і Трансвалю, як в Індиях. Оче-
видно в усіх тих случаях відграють важну
ролю ріжні обставини, але нема сумніву,
що ступінь просвіти і культури даного на-
роду обусловлює до певної міри способ пра-
влення ним і що безглядна самовлада мо-
жлива лише в краю глибокої темноти.

Сербія є маленькою, безсилою дер-
жавою, заселеною убогим, визисканим на-
родом нечисленним і малопросвіченим, а до
того зорганізованим у військових справах
дуже слабо. Самостійною державою стала
Сербія лише dlatego, що свого часу ви-
магали сего обчислення політичні європей-
ських держав, котрі намагали ся обкрити
Туреччину. Сего однак не хотять зрозуміти
Серби і думають, що свою державну само-
стійність, котрою користує ся лише дрібна
частина населення, завдячують власній ли-
царській боротьбі і справедливості. Останній
спір повинен би Сербів вилічити
із сеї злуди. Як раз задля тої злуди наро-
дили в останніх часах чимало похибок. Не
маючи гармат і артилерії, сербські загори-
ліці розправляли про ручні бомби і динаміт,
хоч не мали навіть досить пороху і не вмі-

ли з ним добре обходити ся. Голошено там,
що будуть бороти ся до останньої каплі
крови і скорше дадуть ся вирубати в пень,
як малиб уступити перед Австрією. Яке не
обачне, нерозумне і божевільне та навіть
непатриотичне становище!

Кожда одиниця покривджена може ви-
голошувати такі оклики, може говорити, що
житє своє приносить в жертву. Яко одини-
ці маємо житє і бит обмежений; єсьмо лише
частиною великої суспільної семі, народної
і загально-людської. Яко одиниці маємо пра-
во, о скільки ми сповнімо ріжні свої обо-
в'язки, розпоряджати своїм житєм для ідеї.
Але инша річ, наколи виступаємо яко чле-
ни суспільности або народности. Тоді не
маємо права жертвувати будучини народу
для наших теперішних почувань. Нарід має
право до безсмертности, а тої не вільно
одному поколінню ставити на карту. Всякий
політичний порив се не тільки шкода за-
подіяна теперішности, винішньому поколі-
нню, але велика кривда для грядучих поко-
ліннь, часто навіть убийство довершене на
будучині народу. В сербськім пориві не бу-
ло отже ані крихти патризму, котрий все
повинен бути розвагом і числится ся з
будучиню. Справедливо говорили Римляни
quidquid agis, prudenter age et semper res-
pice finem! Тимчасом Сербія від самого по-
чину аж до кінця кермувала ся лише по-
ривами, але не політикою.

І у нас Русинів в Галичині є політика
і політичні стороництва, а особливо моло-
ді люди, нераз скорі до такої тактики, яка
нагадує непримиримих Сербів. І в нашій
народній політиці і в міжнародних відно-
синах краєвих розлягають ся часто візваня
до т. зв. політики діл, котра є політикою
г і с т е р и ї, або візваня до політики з а с а д,
котра є лише високопарною фразою. Розпа-
ношена фраз о борбі на всі боки, о
непримиримій боротьбі, оклики кидані на
осліп, без розваги, без думки про завтра і
без мисли про нинішній день, стали у нас
тепер насущним хлібом.

Але не тільки в загально-народній по-
літиці розвельможнила ся у нас невмінняма,
неодвічальна і визиваюча фраза, але те са-
ме є у внутрішній політиці. Хто накликає
до розваги, до розуму, того п'янують зрад-
ником; хто домагає ся поступового хісно-
ваня осягненими організаційними силами,
позитивної, реальної роботи народної і ста-
лого розширення і скріплення, сего назива-
ють запродавцем. Одним словом панує у
нас фраза подібно як в Сербії, а лише да-
ні услівя не дозволяють нашим горлячам
заподіяти стільки шкоди політичної, стільки
такі горлячі в словнім похміллі заподіяли
сербському народови.

Морально відносимо також поражєня.
Всяке не згідне з дійсностю фантазоване по-
літичне, всякий нерозважний порив лишає
опісля у легководухів і наївних лише несмак.
Люди відривають ся від позитивної робо-
ти, до якої стають ся неспосібними, засма-
кувавши у словних бомбах і громах. Ви-
творює ся зовсім окрема суспільність, рід
клієнтелі для горлячів всякої відтіни.

І кожде стороництво має своїх гор-
лячів, котрі уявляють собі, що їх власні
пориви, се вже промінь сходячого сонця
нової ліпшої доби. Через тих горлячів тер-

пить наша народна політика, терпить при-
родний розвиток і поступ культурний на-
шого народу. Тимто досвід, який зробили
Серби на своїй політиці, а також досвід
зроблений нашим народом на ріжних кри-
кливих поривах в останнім досягліттю по-
винні би приневолюти нашу суспільність
зріло над тим всім призадумати ся.

З приводу смерти Констан- тина Володковича.

Виводив свій рід від князів, мав предків
нашими церковними владиками і згадував об
тім залюбки. Образовав ся в школі Решеліє, о-
собливу увагу звертав на історію та штуку.
Його прекрасна палата в Одесі подобала на му-
зей, в якому господарював дух культури та чо-
ловіколюбя...

Колись був знакомим Автоновича, захоп-
лював ся віршами Шевченка, сприяв визвольно-
му рухови, потім одідчив великий масток, про-
водив більшу половину року за границею, жив
серед великих панів і з українством, крім му-
жиків у своїх добрах, нігде не стрічав ся.

Що йно на старости літ припадково дістав
у руки в Одесі одну з наших новіших віршо-
ваних збірок і пригадав собі молодечі літа*.
Переїздяючи через Галичину, забажав пізнати
автора тих віршів.

Так почало ся наше знакомство...

Пів столітя лежало поміж нами. Пів сто-
літя, то великий час, то прірва, в яку скотило
ся багато, багато добра і лиха. Але крізь ту
прірву кинена була кладка, по якій двох людей
з двох вітних світів, — легко йшло собі на
стрічку.

Тою кладкою була любов України і добра
воля приложити свою цеголку до храму україн-
ської культури. (Кажу се щиро і рішучо, не
дбаючи, яке вражівне викличе сей висказ).

Варта було видіти, як той старець цїкавив
ся відродженем України, як рад був усьо виді-
ти, пізнати, розслідати. Двигаючи 80 літ
житя на своїх плечах, вилазив на найвищі поверхи у
Львові, щоб тільки усьоди самому бути і перед
смертю видіти, як поневолений народ воскре-
сає. Він вірив в якусь будучу Чорноморську дер-
жаву, яка перед світом розвине все своє при-
роджене багатство, все почуте краси, всі скар-
би землі і духа. Говорив се нераз, а віру всю
опирав на основнім знаню історії сходу Євро-
пи і на розуміню української душі, особливо
хлопської. Тільки, як людина стояча над гробом,
як душа зледяна руками доброї долі у розко-
шах і достатках, рад був, щоб така подія збула
ся не ціною муки і крови, а силою якоїсь куль-
турної еволюції, якоїсь такої експансії духа,
волі та свідомости, перед котрою мусіло би
покорити ся насильство, а тьма зникла би як
віч перед сонцем. «Та я не дочекаю того» —
говорив, сумно покивуючи сивою головою. «Да-
леко до того, далеко!» — казав читаючи в ча-
сописах звістки про революцію. «Чоловік, поки
що, звіря...» І се його боліло.

Як згадав про гнет і кривди, спокійне, ста-
рече лице, що нагадувало нашого незабутного
Глібова, оживлювало ся, він випрямував ся і

* Поетичні твори проф. Б. Ленкого. —
Ред. Русл.

кидав так острі слова, яких ніхто не міг би від цього великого пана дождити.

З нашими відносинами познакомився скоро і оцінював їх критично, але поблагливо. Знав, що за мало має тепер часу, щоб узяти ся до якоїсь народної роботи, до того здавна чув більшу охоту до ролі мецената, чим суспільника, тому і серед нас хотів лишити якусь трівку культурну пам'ятку.

„Перше — се пам'ятник Шевченка, друге — стипендія для доцентів, а решта по смерті — так говорив нераз.

Оба наміри були впливом його власної думки і волі, заспокоєнем внутрішньої потреби. Ніхто йому їх не піддавав і не впливав на нього. (Се підчеркую виразно).

І знова цікаво було бачити, як він стягав усякі портрети Шевченка і як пильно дбав, щоб пам'ятник був хоть не величавий, але гарний.

З різьбарів найбільше довіряв мав до Гюдебського, котрий робив на его замовлене пам'ятник Фредри для Кракова. Єму віддав також до роботи бюст Шевченка. Підставу мармурову замовив у інженера Покутинського в Кракові, який мав не тільки викінчити стовп з написом, лавровою віткою і зі сходами, але й доставити его до Львова і устатити на площі. Крім того хотів покійний зложити потрібний фонд на удержане пам'ятника, на цвітник і обгороду. В тій цілі був він у Львові, де оглядав всілякі площі. Найліпше подобала ся єму вулиця Академічна, не менше площа святого Юра, а коли ні — то невеличкий городець з акаціями помежи судом а вулицею Галицькою.

Про яку небудь нехть суспільности до дару, який давав не як пан, тільки як оден з почитателів українського генія, не думав, а також не хотів вірити, щоб місто боронило місця найбільшому поетови України. (Щоби пам'ятник укрив хто небудь і хотів утопити — навіть не снило ся єму).

І ось бронзовий відлив насів до Львова і спочив з великої дороги в пивниці Тов-а педагогічного*). На вість об тім приїхав я нарочно до Львова і зі сторожком лішов до пивниці. Деревляна шака була відкрита, поет лежав горілиць, з чужою усмішкою на гарнім, козацким, ідеалізованім лиці. Не знаю, що скажуть знатоків, на мене різьба зробила гарне вражіння, не реалістичним видовбанем кожної морщини а переданем того ідеального типу, який собі уявив різьбар, розглядаючи всілякі портрети поета і читаючи его твори.

Тепер оставало ся одно. Зложити комітет і пам'ятник поставити на місці. Та була се річ трудніша, чим зробити его і перевезти з Парижа до Львова. Звертав ся я до всіляких людей і просив і благав та нічого не вдіав.

Шевченко лежав у пивниці, поки его не занесли над став Собака і звідти до приватного дому в гостину.

Так само стало ся зі стипендією. Носив єя в тою гадою покійний Володкович довго, але аж подіи університетські прискорили єї здійсненє. Він зробив проект акту фондацийного, іменував кураторію і оголосив конкурє.

Наразі першу підмогу зложив готівкою, а капитал мав дати пізніше, бо шапері, котрі на цю ціль призначив, стояли тоді дуже низько. Стипендію надав одному з двох петентів, придержуючи ся як найточніше фондацийного акту. Крім того оставлено фондаторови речинець до евентуального протесту — не запротестував, значить ся, згодивсь. (Від себе можу подати, що покійний Володкович дуже прихильно відносив ся до особи першого стипендиста). Тимчасем в нашій малій праці стинив ся великий шум. В однім з дневників винечатано фейлетон, в яким на вогоріще поставлено людей, що потрудили єя коло тої справи, а покійного фондатора представлено прямо як здитивілого старця, що при добрій чарці стає патриотом. Можна собі уявити, яке вражіння зробила отса писанина на чотирь в пролтань зважє... (Говорять, отот од...)

*) Ми вже подали в чі 26 лютого в. Ол. Барвіньського, де вгородо п. Гюдебський адресував послідку з порученя пок. Володковича, що бюст мав бути депонований у п. Барвіньського, а лише задля его неіприсутности у Львові, зложив бюст п. Павківський в Рускім Тов-і педагогічнім. — Ред. Русл.

ловіка, що привик до пошани і дяки польської суспільности за ті, справді княжні дари, які їй давав. Єго витали в Кракові, як найдорожшого гостя, зробили почетним горожанином міста Кракова, склали адреси і т. д. а наші люди підняли его на сьміх.

Покійний Володкович читав наші виданя, они лежали у его робітні в одеській палаті — він знав, що про него писало ся, читав, що єму прямо радили: „держи ти собі свою стипендію“...

Нехай же суспільність наша, коли она ще не дала ся до останка застукати та заголюкати тим, що вмють кричати, нехай она осудить, хто ту буде винуватий, коли добра справа не дійде до доброго кінця.

Мені прикро отсі слова писати, тим прикрійше, що пишу їх над сьвіжою могилою чоловіка, котрого я щиро поважав і в якого добру охоту для нашої справи вірив і вірю, але лучше сказати, як гореч в собі крити. Чейже є якесь серце, є якась совість добра, що зрозуміє мене і відгукнеть ся!

А до тих, що моглиб зразити ся невдачами покійного Володковича, я кличу: Ідеї, а люди — се не одно. Люди бувають грішні, добра ідея останеть ся доброю і побідить, коли не винї, то завтра.

Богдан Лепкий.

Огляд часописий.

(Партийні відносини на Буковині. Участь галицьких Русинів у відродженє Буковинської Руси. Народне учительство на Буковині і галицькі переселенці. Радикалізм і борба его проти поступових народоців. Голос проф. Ос. Маковєя про буковинські відносини. Дневник „Буковина“ про боротьбу між поступовцями а радикалами).

(Дальше).

Плутке зробило ся у нас жите, Товаришу! Глибоке русло політики проявило ся по зарінках і потворило малі... і в тих багпах хляпають ся тепер, як дити, наші малі політики, збуваючи, що недалеко пливе дальше бистрий і глибокий Черемош, у котрім і вода чистійша і є куди поплавати!... А ще против течії! Нехай на мене спаде підозрінє, що я комусь хочу приподобати ся (хоч того і в думці не маю і не потребує), але я рішучо кажу і слова не дофаю, що наші „нові люди“ на Буковині, які хотять, аби їх нарід слухав, і яким здає ся, що они подають народови нову і здорову науку, ані не вмили ся до давної радикальної партії в Галичині. Тут колись у перших річниках „Народа“ такі званці суспільного жита, як Драгоманів, Павляк, Франко і багато інших з великою повагою і приготовленем аналізували старє галицьке жите і показували нові дороги. Не кожда з тих доріг показала ся потім доброю, але переворот, який вони викликали, був справді переворотом в думках і способах роботи і причинив ся до того, що стара народовецька партія відновила ся, відсьвіжила ся і в великій часті приняла думки радикалів за свої. Де є хоч подібна робота у буковинських „нових людей“? По чім пізнати їх красше знанє відносин у краю і ліпше розумінє всіх справ? Де та аналіза старого жита і яка програма нового жита? Хто єї виконує і як? Деє колись почувш мов би сьвіжий вітрець, але він зараз зтихав; натомієць широка дискусія про те печуване диво, що сьвященник хотів бачити на посмертній картці хрест, страшенно всіх займає, — тут буковинський радикал стріляє з гармати до клерикалізму, а его „народ“ плече у руки: „Ото догодив попам!“ Може оно кому здає ся і дуже розумне, але на мою думку се є дитяча забавка — і вже! Таким плитким ставленем радикальної справи не то не зискає ся нових людей, але навіть відстрашує ся тих, котрим ніколи не снило ся бути клерикалами і зацфанцями... А вже щоб нарід мав з того який хосен, то і не казати. То є забавка великих хлонців у політику, а не дійсна політика!

Ти ще молодий і здоровий чоловік і певно переживеш мене і інших старших. Ми уступимо ся, так як уступили ся ті, про котрих тепер чи-

таємо у старих газетах і до котрих маємо жаль, що они або нічо або мало що зробили для загального добра, або навіть були ворогами народу. На чергу прийдете ви, молоде поколінє. Се-му то молодому поколіню варто пригадати, що оно також не вічне, що по нїм ще молодше, як прийде, буде громами кидати і скаже: „Мали такий гарний час до роботи, такі корисні обставини — і змарнували все! А ми тепер покутуємо! Що колись можна було зробити за рік, сего тепер і за десять не зробиш!“

Ти маєш таких товаришів, у котрих твоє слово щось значить. А по Твоїй праці і статях міркує, що Ти пробував нераз стати на ширшій основі. Не дозвољ Товаришу, хоч між знакомими, щоби так плитко, так гупо починало ся нове жите на Буковині. Більше поважаня для загальних справ, а менше послуху для горлачів!

І находять ся такі убогі духом, що готові обірати одного або другого за свого рабана! Чи не сором? А скілько справді поважних і розумних учителів мовчить і слова не скаже! Се зовсім щось подібне тільки на менші розміри, як у Галичині, де кількох послів компромітує нас на кождім кроці своєю глупотою — а заголомшений нарід навіть не зірве ся, щоби крикнути: „Вон! дураки!“ І в се здорові відносини, коли таке терпить ся?!

(Конець буде).

Політичний огляд.

Заграниця.

Дні панованя султана Абдуль-Гаміда здаєть ся вже почислені. Молодотурки рішили ся усунути его з престола і в тій цілі турецькій парламент, то є палата послів і сенат, щоби мати більшу свободу діланя, перенесли ся з Царгорода до Сан-Стефано. Провід над сими народними зборами обняв зразу Ахмед-Різа, а число учасників має перевищити 230. Опісля передав Ахмед-Різа, як... і в тій... Садові-баші, председателеви... поставлено сильний військовий кордон, щоби наради могли відбувати ся в як найбільшій тайні.

Головним предметом нарад було усунєне султана. Противив ся сему лише маршалок турецьких війск, Мукдар-баша, але не з засадничих, тільки з тактичних причин. Він заявив, що султан може ставити оружний опір, що моглоб прийти до різні християн, а тоді наступилаб без сумніву інтервенція держав. Одначе его виводи не знайшли попертя серед присутних послів. Всі заявили, що тоза не відважила би ся кинутись на християн, а впрочім молодотурецькі сили надто великі, щоби они могли до чогось подібного допустити.

Як доносять депеші, доля султана вже вирішена. Народні збори в Сан-Стефано ухвалили его усунєне 150 голосами. Непевний лише речинець усунєни султана. Нема сумніву, що Европа не буде его ратувати. Останні події виказали наглядно, як європейські держави боять ся війни, що моглоб виникнути з взаємної ривалізації. Мабуть отже й тепер ні одна держава не схоче витягати горячих каштанів з чужої вєчі.

В Петербурзі відбуває ся тепер зїзд славянських діячів, а наради его довірочні, тим то доси мало що відомо про его роботу. Київська Рада висловлює про той зїзд погляд, з котрим вповні згоджуємо ся. Тимто наводимо тут голос сего дневника, бо він серед нинішних всеславянських змагань Росії має певну вагу:

„В Петербурзі розпочав ся зїзд славянських діячів. Поки що дуже скупі маємо звістки про его напрям, заміри та роботу, але, здаєть ся, вже без помилки можна сказати, що то за зїзд і як він ставатеме славянську справу. Се можна завважати і з перегляду задач зїзду, і з складу тих „славянських діячів“, які взяли в ньому участь.

Зїзд складаєть ся переважно, коли не виключно, з діячів того тина, яких Драгоманів назвав колись „славяно-благодотворителями“ і які останними часами відновили своє обличє під прапором так званого неославїзма. При всіх хитанях своїх на всі боки, при всьому заграваню

з славянськими нарадами — певна річ, дужчими — панове неославісти міцно держать ся за пошарпане часом лахмане старого «славяноблагодотворительства», виставляючи гегемонію Росії і оклик — щоби «славянські ручки» таки злилися в «русскомь морѣ». Робить ся се, правда, не з тою ширюю, чисто вовчою отвертостью, як перше, а з усякими лисячими вихиласями та викрутасами, але від них напрям «нового» руху не змінюєть ся, та й ледве чи на користь ему се виходить. Агресивні заходи неославізму, замаковані всякими гарними словами, найдужче позначають ся з того, як сі славянські діячі ставлять ся до тих славянських народностей, що не мають власної держави, або навіть і живуть в самій же таки Росії. Тут ми вже й звичайного лисячого хвоста не бачимо, а тільки вишкряпаний вовчий зуб; тут не кокетоване показують наші неославісти, а неситі апетити, які можна задовольнити одним тільки — тим, щоб «плебейські» народи зрели ся цілком свого обличчя на славу «общерусской культуры». В такому становищі опинились Українці й Білоруси, і зособна на Українців найдужче падає злість новітніх «славяноблагодотворителів» за працю коло народного діла. Після торішніх петербурських маніфестацій на українство почали з двох боків нападати і давні вороги — істинно-руські та всеполяки — взяли разом нищити українство, не розбираючи способів. Тут маємо і «культурні» заходи дд. Савенків, і політичні шахрайства галицьких володарів, і завзята агітація з відморгуванням на Берлін гр. Бобринського, і відсоване на бог-зна коли думского законопроекта про школу на Україні, і заборона «Просвіти» і т. п. Здасть ся, з богатого арсенала протиукраїнських заходів не лишилось ні одного, якогось не витягли панове неославісти й не вжили на свою потребу задля загуби українству.

Маємо певні підстави думати, що петербурзький зїзд піде сею втонтанюю стежкою. Зібрали ся всевідомі з сього погляду люди та й програму виставили дуже знану: все та сама «просвітна» діяльність російського громадянства серед Славян, а яких інтато випередили Росію що до просвіти, а рхія могла б оагодійна допомога, що тільки і одностайно (певна річ, без «плебейських» сміло їм виставою... Тіж самі напевне й наслідки з них будуть.

Що ми не помиляємось, показує присланий до нашої редакції лист від московского «Славянського Общества», де головою є «відомий» славянський діяч, генерал Череп-Спиродович, автор голосної колієс байки про яванські міліони й ватажок мітичного, зате брехливого «Латинського аґентства». Лист містить постанови Московского товариства, з якими его делегати поїхали на зїзд до Петербурга. І от тут поруч протеста проти зневаги до «братского польского народа» («бить лежачаго не подобаєть» — навчає генерал Череп-Спиродович!) знаходимо подяку гр. Бобринському «за замѣтное въ Галицкой Руси поднятіе русскаго духа», — тоб то за те саме, проти чого протестують Череп-Спиродовичі в першій точці що до Поляків!.. Каша в головах, каша і у вчинках у наших неославістів.

Українці, певна річ, на такі зїзди не підуть, їм там нічого робити. Они заждуть того часу, коли єднатимуть ся славянські народи, а не авантюристи з «Латинського аґентства» та наші «галицко-руські» землячки, що роблять собі на тому єднаню добрий гешефт і карєру».

Новинки.

— **Календар.** В неділю: руско-кат.: Василья; римо-кат.: Марка ев. — В понеділок: руско-кат.: Артемона; римо-кат.: Кліта. — Вівторок: руско-кат.: Мартина; римо-кат.: Перєгрива.

— **Право публичности.** Міністер просвіти надав приватному рускому ліцеєви женському в Перемишлі право публичности на 1908/9 рік.

— **З львівської „Достави“.** Уважаємо нашим обовязком, злжити Всєч. Духовенству і церковним Брацтвам щирю подяку за особенне довіре і громадні замовленя, з якими поспішили до нас в передвеликоднім часі, тай за ті численні слова признаня і заохоти, які зволили переслати нам по одержаню товарів. Ми радуємось сею симпатією і будемо старатись заслугувати на ню

і на будуче. Всеж таки гадаємо, що в деяких случаях, мимо нашої доброї волі, не сповнили ми може діло так, як би бажали. Причина була головню та, що наша публіка заспала нас аж в послідних часах своїми громадними замовленнями. Ми не були на се приготівані, і тому не диво, що нам забракло не одного товару і ми мусіли о него додатково еще старатись. Еще прикріше приходило в деяких случаях з замовленням робіт, котрі треба доперва обстальювати у ріжних артистів, як: божі гроби, кивоти, тетраподи, спеціальні образи, різьби ріжних фігур і т. п. А позаяк артисти суть в тім часі звичайно і так вже заняті, то приходило оно нам з трудом, видістати від них ті роботи; через те вістали деякі замовленя вислані аж в посліднім часі, а деякі може й не винали так викінчено, як би належало. Однак зробивши тепер такий досвід, постараємось в будуче усунути ті труднощі. В слідуючих роках станемо завзивати наперед нашу публіку, щоби заздалегідь замовляла потрібні річи, — заеотримо наш склад завчасу в більшу скількість товарів, які іменно в тім часі потрібні, а дальше входимо в звяз з більшим числом наших артистів, котрим поручати мемо деякі замовлені роботи. Сьм способом, сподіваємось, ухилимо ріжні колізії і вволимо в будуче вже всім бажанням нашої публіки. Тому просимо простити, як ми в яким случаю на тепер не зовсім дописали. Ми хочемо добре послужити Всєч. Духовенству і церквам, і будемо старатись сповнати вашу задачу по найліпшим силам; та коли будемо йти й дальше разом і солідарно, то й словнимо що раз краще свою задачу. Тому дякуємо за дотеперішнє довіре і просимо дарити нас ним і на дальше. — *Від связициної управи львівської „Достави“.*

— **Правдомовність „Slow-a polsk-orc“** в руских справах звісна від давна. Які тільки сплетні та брехві можна позбирати, виляло їх „Slowo“ на голову нашої суспільности із безсоромним цивілізмом. Передовсім печуть вшехпольський орган рускі гімназії. Відай він боїть ся, щоби тих кілька гімназій, які можна счислити на пальцях одної руки, не розвалили вшехпольської Польщі. Отже дописувателі сеї часописи переліцитовують себе прямо у вигадуваню всяких небелиць, аби тільки вказати, яке то небезпечне гайдамацтво кривє ся у тих страшних руских гімназіях. І нема кінця вічним накликуваням усяких властей, аби раз розорили ті гнізда українських шершенів! Polizei! Polizei! — аж задихує ся «Slowo», хоч знає, що говорить свідомо неправду. Передовсім пече вшехпольскі руска гімназія в Коломиї, яка їм на злість має вже не перший раз більше учеників, чим польска в тім місті. Отже вже від давна веде ся кампанія проти сеї школи. Ось і тепер аж заціпило ся „Slowo“, оповідаючи із патосом та трагізмом страшну подію. Ото перед сьвятами — више Slowo — побіили ученики коломийської рускої гімназії одного ученика польської гімназії за те, що він перейшов із грецкого обряду на латинський. Для більшого ефекту додало, що побитий тяжко ранений, а назви злочинців звісні дирекції. В виду того — кричить «Slowo» — вже час покінчити з тою гайдамацкою гімназією. Тамжеж страшенна деморалізація! Ото тамтого року ученики V. кл. зробили страйк і за се мало що не дістали ще похвали. Доким шкільна рада думає терпіти таке? Ітд. В слід за тим зачали по місті ходити вісти про привіз віцепрезидента Дембовского, почали ся якісь слідства і тим подібне страхіте. Тимчасом у всім тім нема ні слова правди. Вправді побито (на ул. Міцкевича) ученика польської гімназії П., що перейшов на латинський обряд, але побив его хлопець Б., який зовсім не є учеником рускої гімназії, ані ніякої школи взагалі. Знаємо се з зовсім з достовірного жерела. За що Б. бив П., се нас вічого не обходить. Але як можна бути таким безсовісним, щоби дучити сю справу із рускою гімназією. Як побють ся на улици хлопчиска, за се чейже не може відповідати руска гімназія, бо до неї поліційна служба не належить... Так само стоїть справа із страйком. Аджеж се загально звісне, що за страйк покарано учеників дуже остро, бо поминаючи інші кари, трєх видалено з гімназії. І поч ж шприти такі сплетні? Сеж компромітація для часописи, коли она подає фалшиві, свідомо фалшиві вісти. І ми тільки запитаємо ся: суй бопо таке поступованє? — *М. з Коломиї.*

— **Чорносотенці перед судом.** В Києві відбула ся дня 16. с. м. судово розправа против редакторів «Кієвлянина», ославленого Савенка і Ващенко-Захарченка, обжалованих проф. Лучицкам о клевету, якої допустали ся, написавши в своїм органі, що проф. Лучицкий брав участь у українській просвітній економічній конгресі у Львові, де уляновано поділ Росії між Українців і Польків». На розправі Савенко заявив, що донесене про участь проф. Лучицкого у львівській конгресі, яке показало ся очевидно неправдивим, засягнув з жерела, якому вповні вірив. Церкованиць тепер, що та вістка неправдива, готов переіспити проф. Лучицкого. Ващенко-Захарченко, що як редактор «Кієвлянина» помістив інкриміновану статтю, заявив повну готовість помістити в своїй га-

зеті письмо Савенка з перепрошенєм. Правний заступник проф. Лучицкого, адвокат Чолганський заявив, що на помирене в тій стадії процесу він повновласти від проф. Лучицкого не має і тому просить дальше трактувати справу по закону. Київська „Рада“ замічує зовсім справедливо: „Тут справа йде не про його, проф. Лучицкого, честь і репутацію, а про діло принципіальної ваги, — показати громадянству, якого сорту савенковські політичні писаня, і якої віри вони заслугоють. Нехай справа піде по всіх інстанціях, нехай на суді будуть оголошені і стануть відомі сьвітови ті „жерела“, з яких д. Савенко черпає свої інсинуації на українських рух. Ми певні, що ніякий засуд і ніякий сором не синнять д. Савенка і ему подібних, що кермують ся принципами: „шкодь, тільки не ловись“, але принаймні для тієї маси несвідомих читачів, які доси вірили на слово кієвлянинської піфії, буде підкопано віру в его нахабне натяканє, і ему не так легко буде їх баламутити. А що авторітет д. Савенка сею скандальною справою захитав ся вже у его однодумців, видно з сьгоднішньої телеграфної звістки кореспондента „К. Вѣстей“, що „Россія“ — висловлює свій жалє, що передрукувала з „Кієвлянина“ звістку про подорож проф. Лучицкого на український зїзд, звістку, що, виявилось, є цілковитою вигадкою“.

— **Безповоротну втрату** понесли галицькі кацапи в особі свого протектора рос. консуля Пустошкина. Він скомпромітований шпигунською аферою Яр. Мончаловского виїхав піби то на відпустку до своєї хорої теці в Петербурзі, з тим, щоби вже більше не побачити свого улюбленого Лембергу. Пустошкина перенесено за кару, що накладає з дураками в роді Мончаловского, до Швеції.

— **В Києві** перебуває тепер др. Іван Франко, куда приїхав на бібліотечні студії славянської фільольогії

— **Щасливий грач.** Як лучить ся кому раз на кілька літ обіграти шулерню в Монте Карльо, то вість про се розійде ся лискавкою по цілім сьвіті. Сеж преці є реклямою для Монте Карльо. Кількож там ночами потайком погребують на цинквари самоубийців, зруйнованих при рулеті, кілько міліонів богацкого гроша потапає в касах тої шулерні, про се звіт не знає. Оноді як сліпий курці зерно — лучило ся щастє якомусь німецкомо фабрикантови Валькерови, який виграв в Монте Карльо одного дня 300.000 франків а другого дня 150.000 фр. і вдоволений виїхав. Питанє, чи він колись не поверне там і до виграних, не доложить ще своїх грошей? Так звичайно буває.

— **Поетичний кутик.**

Просьба. (Із Ленау).

Глянь на мене чорноброва,
Погляд твій — власть чарівна,
Повні мрій ті чорні очі,
Таємні мов ніч сама.

Глянь на мене — хай щезає
Сьвіт сей весь і доля зла —
Вічно хай владі мною
Тих очий власть чарівна.

У. К.

Оповідни.

— **З Бучача.** Філія Руского Тов-а педаг. в Бучачи отвірає з днем 15. мая с. р. курсе приготівлюючий до I. кл. гімназіяльної.

— **В льокалі „Зорі“** у Львові відбуде ся завтрішньої неділі о 11. год. рано довірочна парада руских архітектів, артистів-маларів, різьбарів, позолотарів і слюсарів, які виконують артистичні роботи з обсягю слюсарства. Параду скликуює п. Василь Нагірний.

Посмертні і оповістки.

— **Др. Іван Скоморовский,** лікар в Кутах, упокоїв ся в четвер рано на удар сердца. В. с. п.!

Замітки язиикові.

Написав

Іван Верхратский.

Єсли пишу в справі народного язика, то з гори знаю, що многі з народовців моїх приміток зовсім не приймуть. І тому зовсім не дивую ся. Як може — з виськами дуже немногими — народовець старший або й молодший, котрий вже нераз печатав свої твори, припустити, що в своїх язиикових мізкованях помиляє ся!

Проту десять раз казати, що „справозданє“ не руске, таки не переконаєте противника; все буде писати „справозданє“ або що найбільше „справозданнє“ не кажу тому, що се слово польске, бо не малоб то еще так усмної сторони: не одиє вираз в рускім такий самий, як в ин-

них славянських язиках, не один з новоутворених може навіть зложити ся так само, як в інших славянських язиках. Але „справозданє“ слово вже в польськїм не конче удатно склепане, а в рускїм таки неможливе, подїбно як „справоздавець“ „здати справу“. Здати справу, правда, у нас уживає ся, але в иншїм значеню як в польськїм.

Це одне слово гарне, а таки єго полишають часто з невідомих причин. Слово ростина дуже гарне, чисте, щиро руске; вперше ввів єго на Україні Левченко; та ба тоє українське слово самі таки Українці не вміють оцінити. Навіть Олександр Кониский, впрочім много заслужений для нашої літератури, писав „рослина“. В польськїм roślina слово зовсім добре; в рускїм „рослина“ з тим твердим „ли“ нужденне, грубе і гідке.

Годї не признати, що наш язык дуже нещасливо розвивав ся. Один із найбогатших язиків славянських, не був він таки від Русинів самих належито оцінений. Вже з самого почину язык старословенський розширяв ся, яко наш церковний язык на счот руского язика, хоть таки іменно в письмах світських вже з самого почину розвивав ся язык народний, южноруский; але по утраті політичної самостійности, почав він щораз більше загибати і видіти; в руских писаннях — іменно світських — що раз більше проявляв ся вплив польський а по злученю значної часті Южної Руси з Росією єго зовсім витиснув великоруский. Що більше, почав навіть самими Українцями уважати ся яко низший. Шляхта і загалом висші стани відсували ся від люду, перейшли в значній часті ще перше в латиньство а заравом прийняли народність польську, то зноч перейшли в табор російський, так що лишив ся в кінці сам люд; література руска ледве животїла в видї писаних стихотворів і пр.; а і те було в язиковім зглядї більшою частию не чисте, переплїтане ріжними не народними налетами. Дюперва р. 1798. виступив Котляревський із своєю перелицьованою „Енеїдою“ яко перший промостник народного слова. Народне слово оказало ся вперше на Україні; в Галичинї і в Угорщинї була така глуша, що ледви що появило ся руского і то в язичї чуднім „славяно-рускїм“. Народним язиком руским написана 1837. р. Галичанами „Русалка Дністровая“ вийшла в Будимі, але не була як слід оцінена Русинами а навіть за старанем їх старшини запрічена. Дюперва р. 1848. головню почав ся рух з ріжними пробами ввести язык народний. Сей рух однакож в скорї почав корявитися, а то через ввдженє віби то „висшого слога“. Язика літературного ми не мали а вводили якесь уродище, котрому жити було ніяк.

Перші живїші проблески народного язика в літературї почали ся у нас р. 1862 під впливом літератури української і зродили партію „Українців“, котра триває в ширшій мірі і даше. Але і тепер справа нашої літератури не дуже то так весела. Досить згадати про указ р. 1876. І тепер ще наша література на Україні має багато ворогів і тепер найновїшими часами на Україні українське літературне слово не може розвивати ся як слід. А і надто у нас в Галичинї є партія „висшого слога“, давнїша „староруска“, або як тепер кажуть „истинно-руска“ партія, котра противить ся „Українцям“, а тая невгода партій єсть Русинам в Галичинї самим більшим нещастем і головню спиває їх поступ і без того не дуже сильний.

В тих так сумних обстановах — річ справди вельми чудна — писателї наші більшою частю незвичайно зарозумілі, думають, що захопили все знанє і мають себе за неохвбних і непогрїшимих.

Тим часом чоґо гордити ся? Чи може того, що шляхта (бояре) відцурала ся свого народу? Були сему розличні і мноґі причини, але конець кінцям шляхта станула по сторонї Поляків або по сторонї Москалів, а лишив ся сам майже люд, темний, бідний і непорадний, майже без всяких проводирів. Чи може тішати ся, що по часті голосять людови небилиці і місто-праці, з котрої єдино може повстати людови лучша доля, ширять ся погляди, з котрих може людови виникнути лише гірша недоля?

Так народ наш своїми „братями“ зведений на слабїй люд. Поступ того люду дуже утруднений. Вже тії обстановаи доволї гіркі, шоби нашу писателїв опритомнити, що лише ретельною, одвітно веденою працею можуть єго піднести, що всяка сварка піднята з нечистого жерела злоби і кермовава плюгавою завистію може лише пошкодити нам самим, а долї народу зовсім не поліпшить. Декотрі думають, що коли напишуть який стишок, то вже суть великими поетами, висшими генїями. Єсть се зовсім хибна думка. Вправдї не дасть заперечити ся, що писанє поезій, повістей і инших річей, все причиняє ся на свій пай до образования язика, але добре треба се пам'ятати, що тепер ми не годїї появити щось більшого і лучшого, що доса ми ще літературного язика не витворили, як слід; а також мусимо і сего не забувати, що література живучого народу примїняє ся до жизни наро. а: если живнє

народа, як се буває у нас, так дуже притїснена, як у жадного, хотьби навіть малого народа славянського, то і література українсько-руска тепер не може проявити ся інтензивно: література жива єсть все вірним образом життя народа. Наша література веде житє одвічаюче теперїшньому житю нашого народа. Не велика она і не диво: в вазонї плеканий дуб предєя не виростає на триїцять метрів. Поле, на яким може тепер література наша обертати ся, наслідком гоненя дуже мале і тернями покрите.

Уважаючи всі ті трудности, повинні наші писателї здержати ся від всякої зарозумілости і надмірної, дійсно тїлько смїшної пики. Не пиха, не гордість повинна ними руководити, а любов і пожертвованє для свого народа.

(Дальше буде).

Телеграми

з дня 24. цвітня.

Новий Санч. Соймовим послом з більшої посїлости став вибраний проф. унів. др. Антїн Марс 28 голосами.

Відень. N. fr. Presse доносить, що молододотурецкі війська заняли часть Царгороду. Стало ся се вчера о 7. год. вечер. З кошар прийнято се військо гарматними стрїлами. Війско відповіло кількома сальвами і приступом здобуло касарні. Залога Царгороду з часті утікла з міста.

Берлін. Бюро Вольфа доносить, що залага Ільдїз-кіоску піддала ся молодотуркам.

Царгород. Вчерашній „селямлік“ перемигнув нормально. Варушило однак менше війська як звичайно. Крім двох дивїзій війська з Ільдїз явила ся маринарка, відділ кінноти і компанія солунських стрільців. Султана витано оваційно. В „селямліку“ взяли участь також шеїк-уль-їслам, великий везїр і мїністер війни.

Лондон. Daily Mail доносить, що різня християн перенесла ся до мноґих инших місцевостей Малої Азїї і Сириї. В Дамашку вість про вимордованє 15.000 Вірмен викликала великий переполох. Вірмени зажадали енерґичних середників охорони християн перед Турками.

Відень. W. Allg. Ztg перечить вістям, немов би великі держави проєктували спільну акцію в Царгородї. В тїй справї держави роблять кожда на власну руку без взаїмного порозуміння.

Петербург. Намїсник Кавказу дістав приказ вислати до Тебрису чим скорше військо для охорони тамошних консулів і чужих підданих.

Відень. N. fr. Presse доносить з Риму, що в слїдуючїм тижни стрїнуть ся на зїадї анґл. король Едвард з італ. королем Віктором Імануїлом, а потїм італїйський король з нїм. цїсаром Вільгельмом.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виробу цементового промислу. Одна машина виробляє двї дахівки на раз, денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно. На складї:

Дїм комісово-тоговельний

І. Зубика

18(7-?) Львів, ул. Млиарска ч. 2.

Церковні річи

КРАСНІ І ДЕШЕВІ ПРОДАЄ

„ДОСТАВЛЯ“

основана руским духовенством — в Станиславовї при ул. Смольки ч. 1. а у Львовї при ул. Рускій ч. 20 (в каменїцї „Дністра“).

Там дістає ся ріжні фелони, чаші, хрести, ліхтарї, свїчники, таці, патерніці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), цвїти і всякі другї прибори. Також приймають чаші до позволоченя і ризи до направи.

Удїл вносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложенї на щадничу книжку платять 6%.

29 (10-?)

Colosseum
в пасажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.
Нова сензаційна програма
від 16. до 30. цвітня 1909.
Щоденно о 8. год. вечер представленє. В недїлі і свята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятницї High-Life представленє. Білети вчаснїше можна набути в конторї Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

До Всеческого Духовенства і Впов. Пахїб!
Перша руска фірма
„Кравецький Базар“
у Львові
при ул. Коперника ч. 28.
виготовляє одежи всїякого рода для Всеч. Духовенства і Впов. Павів. На жаданє кількох осіб висилає ся кравць з пробками по замовленя. 27(9-9)

Дяк іспитований з хорощим голосом, що умів би впровадити хоральний спів, знайде посаду в Звенигородї, п. Бучач. 39 (3-3)

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, торговлях і крамницях лише тутон і паперціє з першої галицько-рускої фабрики Егєна Білїньского в Збаражї.
З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагоґічного, а 5% на будови по св'ященїках.
Держїм ся по... до свого!

Розклад залїзничих поїздів
важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Ряшева	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:07	—	2:05	5:57	9:30
Черновець	—	—	—	—	12:20
Станиславова	5:40	—	—	—	—
Коломаї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Любїня	8:00	10:30	2:00	9:10	—
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10
Брухович	7:10	—	12:40	4:50	8:20
Брухович	8:15	—	—	—	—
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамчє:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	12:54	—	8:34
Винник	7:51	—	12:54	3:44	8:34
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночи
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Ряшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	7:45	11:10
Черновець	6:10	9:35	2:23	—	10:38
Черновець	—	—	—	—	2:50
Станиславова	—	—	—	2:40	—
Коломаї	—	—	—	6:03	—
Стрия	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Любїня	6:00	9:05	—	4:00	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	7:10	11:35
Янова	6:38	9:15	1:35	3:35	6:30
Брухович	7:21	11:05	—	—	—
Брухович	6:14	—	3:35	7:10	11:35
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15
З Підзамчє:					
До Підволочиск	6:35	11:02	2:31	8:08	11:32
Бродів	6:35	11:02	2:31	8:08	—
Курович	—	8:53	—	4:41	—
Винник	5:47	8:53	2:01	4:41	—

ЗАМІТКА: Поспїшні поїзди печатанї товстїм друком. — Поїзди їдучї лише в недїлі означенї.

